

PRZECIWDZIAŁANIE PRANIU PIENIĘDZY: PODSTAWY

Część 3: Zakładanie spółki

Zakładanie spółki (i trustu) jest jedną z usług świadczonych przez zawodowych księgowych najbardziej narażonych na ryzyko prania pieniędzy. W niniejszej części opisano, jak w procesie zakładania spółki zawodowy księgowy może stosować podejście oparte na oszacowaniu ryzyka, identyfikować kluczowe sygnały ostrzegawcze oraz wiedzieć, kiedy odmówić przyjęcia zlecenia i/lub złożyć zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

Jak przestępcy wykorzystują usługi związane z zakładaniem spółek?

Usługi zakładania spółek mogą obejmować:

- zakładanie spółek lub innych podmiotów prawnych;
- pełnienie funkcji lub zaangażowanie kogoś do pełnienia funkcji członka zarządu spółki, partnera lub nominowanego wspólnika; lub
- udostępnienie adresu siedziby lub adresu prowadzenia działalności.

Przestępców przyciąga anonimowość oraz tymczasowość i wykorzystują podmioty prawne w celu przekazywania i ukrywania nielegalnych funduszy.

Wykorzystanie spółek – w szczególności zagranicznych – do pełnienia funkcji członków zarządu spółki może dystansować przestępcę od struktury korporacyjnej i utrudnić organom ścigania ustalenie pochodzenia funduszy.

Przestępcy mogą maskować powiązania między strukturami spółek, angażując pośrednika w celu utworzenia wielu spółek z różnymi adresami siedzib.

Przestępcy pragnący stworzyć pozory rzetelnego postępowania mogą kupować istniejące spółki (ang. *shelf companies*) mające udokumentowaną historię.

Jak wygląda „podejście oparte na oszacowaniu ryzyka” w przypadku zakładania spółki?

Należyta staranność w kontaktach z klientem

Ważne jest, aby stosować środki należytej staranności wobec klienta (ang. *Customer Due Diligence – CDD*) w przypadku osób, które będą ostatecznymi właścicielami zakładanej spółki lub trustu, będą go kontrolować lub czerpać z niego korzyści. Umożliwi to oszacowanie ryzyka potencjalnego zaangażowania klienta w działalność nielegalną oraz ryzyka, że mogą Państwo ułatwić takie działania. W przypadku wątpliwości co do tożsamości tych osób, należy przeprowadzić bardziej rygorystyczną weryfikację ich tożsamości gromadząc szereg dowodów.

Zrozumienie uzasadnienia ekonomicznego

Zawsze należy dążyć do zrozumienia z jakich powodów ekonomicznych klient zwrócił się o założenie spółki lub pomoc w jej administrowaniu. Zastosowanie zawodowego sceptycyzmu jest szczególnie ważne, aby mieć pewność, że nie przyczyniamy się bezwiednie do umożliwienia nielegalnej działalności.

Kontrola źródeł pochodzenia funduszy/majątku

Jeżeli klient zwróci się o założenie spółki w celu wzięcia udziału w transakcji, należy upewnić się, że rozumiemy skąd pochodzą fundusze przeznaczone na ten cel. Na przykład:

- Ogólny majątek rodziny lub spadek
- Sprzedaż aktywów
- Inwestycje długoterminowe
- Posiadanie firmy

Kontrola pod kątem osób zajmujących eksponowane stanowiska polityczne

W ramach szacowania ryzyka założenia spółki dla klienta należy sprawdzić, czy klient bądź członek jego rodziny nie jest osobą zajmującą eksponowane stanowisko polityczne (ang. *Politically Exposed Person – PEP*). Jeżeli tak, należy rozważyć ryzyko przeprowadzania przez spółkę środków pochodzących z przekupstwa lub korupcji. Jeżeli zostanie ustalone, że klient lub osoby, z którymi prowadzi interesy, zajmują eksponowane stanowiska polityczne, wymagane może być zastosowanie zaawansowanych środków należytej staranności wobec klienta.

STUDIUM PRZYPADKU ZAŁOŻENIA SPÓŁKI*

Do biura Othello & Co zgłosił się klient chcący założyć spółkę w Zjednoczonym Królestwie. Osoba, która skontaktowała się z Othello, powiedziała, że reprezentuje rodzinne biuro przyszłych udziałowców. Udziałowcami miałyby być niezwykle majątne osoby fizyczne mające miejsce zamieszkania w Ameryce Łacińskiej. Założenie spółki miało być niezbędne, gdyż osoby te chciały z niej korzystać w celu dystrybucji łatwo psującej się żywności na rynku brytyjskim.

Udziały w spółce miałyby objąć trust. Trust ten został założony na prawie Nowej Zelandii, przy czym zarządcami powierniczymi tego trustu jest spółka powiernicza mająca siedzibę na Bermudach. Biuro Othello & Co znalazło niewiele informacji dotyczących tej spółki powierniczej. Środki na pokrycie kapitału zakładowego spółki i opłat oraz kosztów założenia miałyby zapłacić kancelaria prawna z siedzibą w Miami. Przedstawiono dokumenty tożsamości beneficjentów i pełnomocników trustu, którymi najwidoczniej były owe niezwykle majątne osoby. Jednakże osoby te zdawały się być bardzo skryte i żadne informacje o prowadzonej przez nie działalności gospodarczej ani życiu towarzyskim nie były dostępne publicznie. Biuro Othello nie zdołało znaleźć żadnych dowodów dotyczących źródeł pochodzenia ich majątku. Złożyło zapytanie o nazwę spółki w Ameryce Łacińskiej (która miała pozyskiwać i dostarczać żywność do owej spółki brytyjskiej), lecz mimo, że istniała witryna internetowa, nie zawierała ona żadnych informacji o tym, jak nabywać towar, ani nawet danych kontaktowych przedstawicieli handlowych.

Biuro Othello & Co uprzejmie podziękowało za ofertę współpracy, lecz jej nie przyjęło.

*Uwaga: nazwy zostały zmienione w celu zachowania poufności.

Kluczowe sygnały ostrzegawcze

Zawodowi księgowi powinni być świadomi, jakie są kluczowe sygnały ostrzegawcze dotyczące ryzyka prania pieniędzy w procesie zakładania spółki. Choć nie są osobami decyzyjnymi, zawodowi księgowi powinni polegać na swoim zawodowym osądzie oraz odmówić i/lub, w razie potrzeby, złożyć zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa. Sygnały ostrzegawcze obejmują następujące okoliczności:

- Zlecenie utworzenia struktury spółki bez jasnego ekonomicznego powodu, który by ją uzasadniał.
- Zakładanie spółek o skomplikowanej strukturze właścicielskiej, w wielu systemach prawnych, bez ekonomicznego uzasadnienia.
- Potencjalni klienci, którzy nie są chętni, aby podać informacje dla potrzeb zastosowania środków należytej staranności wobec klienta, a które są wymagane w procesie akceptacji klienta.
- Potencjalni klienci, którzy unikają odpowiedzi na pytania o źródła posiadanego majątku.
- Potencjalni klienci, którzy wykazują niepotrzebny pośpiech, aby utworzyć określoną strukturę prawną, zwłaszcza w wielu systemach prawnych.
- Potencjalni klienci chcący nabyć spółkę istniejącą, posiadającą historię współpracy z bankami i/lub historię kredytową.

Kiedy należy odmówić

- W przypadku powstania wątpliwości co do autentyczności dokumentów przedłożonych w ramach procesu CDD.
- W przypadku, gdy klient dąży do sfalszowania danych członka zarządu lub beneficjenta rzeczywistego w oficjalnej ewidencji.
- Jeżeli badanie źródła majątku wskazuje na podejrzenie przestępczego pochodzenia funduszy.
- Jeżeli w ramach procesu sprawdzenia danych klienta nie ustalono informacji faktycznych, których należałoby się spodziewać w odniesieniu do tego rodzaju i wielkości klienta (patrz studium przypadku) i nie uzyskano przekonującego wyjaśnienia.

Złożenie zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa (SAR)

Jeżeli powezmą Państwo podejrzenie, że klient lub potencjalny klient popełnił przestępstwo związane z wpływami pieniężnymi, może zaistnieć obowiązek złożenia zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa (ang. *Suspicious Activity Report – SAR*) w miejscowej Jednostce Wywiadu Finansowego.

- Zawiadomienie SAR informuje organy ścigania o Państwa podejrzeniu dotyczącym przestępstwa prania pieniędzy.
- W niektórych krajach zawodowi księgowi są zobowiązani na mocy prawa do składania zawiadomień o popełnieniu przestępstwa.
- Zawiadomienie SAR stanowi uzupełnienie obrazu posiadanego przez organy ścigania i może okazać się brakującym elementem w procesie wyjaśniania przestępstw.
- W niektórych państwach (np. w Zjednoczonym Królestwie) zawiadomienia SAR mogą także alarmować władze o osobach narażonych, które są ofiarami przestępstwa leżącego u podstaw przestępstwa prania pieniędzy, np. handlu żywym towarem.

DODATKOWE WSPARCIE

W celu uzyskania ogólnych wytycznych dotyczących przeciwdziałania praniu pieniędzy, należy zapoznać się z publikacją Grupy Specjalnej ds.

Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy pod tytułem [Poradnik dla księgowych dotyczący stosowania podejścia opartego na oszacowaniu ryzyka](#).

Aby uzyskać szczegółowe informacje na temat systemów krajowych, w tym na temat obowiązujących wymogów regulacyjnych, należy skontaktować się z właściwą [zawodową organizacją księgowych](#).

Niniejszy dokument *Przeciwdziałanie praniu pieniędzy, Podstawy: Część 3 – Zakładanie spółki* opublikowany w języku angielskim przez International Federation of Accountants (IFAC) w listopadzie 2020 r., został przetłumaczony na język polski przez Polską Izbę Biegłych Rewidentów (PIBR) w grudniu 2020 r. i jest powielany za zgodą IFAC. Zatwierdzonym tekstem wszystkich publikacji IFAC jest tekst opublikowany przez IFAC w języku angielskim. IFAC nie ponosi odpowiedzialności za dokładność i kompletność tłumaczenia ani za działania, które mogą z tego wynikać.

Tekst dokumentu *Przeciwdziałanie praniu pieniędzy, Podstawy: Część 3 – Zakładanie spółki* w języku angielskim © 2020 by IFAC. Wszelkie prawa zastrzeżone.

Tekst dokumentu *Przeciwdziałanie praniu pieniędzy, Podstawy: Część 3 – Zakładanie spółki* w języku polskim © 2020 by IFAC. Wszelkie prawa zastrzeżone.

Tytuł oryginału: *Anti-Money Laundering, The Basics: Installment 3 – Company Formation*, November 2020.

W celu uzyskania zgody na powielanie, przechowywanie lub przekazywanie, lub na inne podobne zastosowanie niniejszego dokumentu prosimy o kontakt z Permissions@ifac.org.

Przetłumaczony przez:

529 Fifth Avenue, New York 10017
www.ifac.org | +1 (212) 286-9344 | [@ifac](https://twitter.com/ifac) | [in](https://www.linkedin.com/company/ifac) company/ifac

www.icaew.com
[@icaew](https://twitter.com/icaew) | [in](https://www.linkedin.com/company/icaew) company/icaew

Copyright © listopad 2020 by International Federation of Accountants (IFAC) oraz INSTITUTE OF CHARTERED ACCOUNTANTS IN ENGLAND AND WALES (ICAEW).

Wszelkie prawa zastrzeżone. Wykorzystano za zgodą IFAC i ICAEW.

Aby uzyskać zgodę na powielanie, przechowywanie lub udostępnianie niniejszego dokumentu bądź na jego wykorzystywanie do innych podobnych celów, należy napisać na adres: permissions@ifac.org.